

Plean Teanga Mhúscraí

Caibidil 2 – Sonraí na Ceanneagraíochta

2. Sonraí na Ceanneagraíochta

2.1 Comharchumann Forbartha Mhúscraí

Bunaíodh Comharchumann Forbartha Mhúscraí Teoranta sa bhliain 2008, le tacaíocht mhaoinithe ó Údarás na Gaeltachta, agus táthar ag feidhmiú go gníomhach chun leasa an phobail áitiúil i nGaeltacht Mhúscraí ó shin i leith.

An ráiteas misin atá ag Comharchumann Forbartha Mhúscraí ná: *Traidisiún, Teanga, Todhchaí – Seirbhís forbartha pobail a sholáthar don phobal trí chéile i nGaeltacht Mhúscraí chun leasa an cheantair áitiúil, le buanú agus caomhnú na Gaeilge, agus cur chun cinn an traidisiúin i gcroílár ár réimse oibre i gcónaí.*

Tá oifig an Chomharchumainn lonnaithe i gCois Cille, Cill na Martra, áit ina bhfuil Bainisteoir lánaimseartha lonnaithe. Is í Julia May Uí Chríodáin Bainisteoir an Chomharchumainn faoi láthair. Tuairiscíonn an Bainisteoir díreach do Chathaoirleach an Chomharchumainn, a fheidhmíonn thar ceann Choiste Stiúrtha an Chomharchumainn, coiste deonach atá ionadaíoch ar phobal Mhúscraí trí chéile. Buailéann Bainisteoir agus Coiste an Chomharchumainn le hionadaithe Údarás na Gaeltachta go rialta chun pleananna oibre leanúnacha, foinsí maoinithe, éilimh an phobail s.rl. a phlé.

Ó thráth a bhunaithe tá sé mar phríomhaidhm ag an gComharchumann seirbhís forbartha pobail a sholáthar don phobal trí chéile i nGaeltacht Mhúscraí chun leasa an cheantair áitiúil, le buanú agus caomhnú na Gaeilge, agus cur chun cinn an traidisiúin i gcroílár a chuid oibre i gcónaí. Tá an Comharchumann ann chun cúnamh agus tacaíocht a thabhairt pé slí is féidir do na grúpaí pobail agus coistí deonacha atá gníomhach sa cheantar áitiúil. Tugtar cúnamh agus tacaíocht i dtaobh na Gaeilge ach go háirithe, ach chomh maith leis sin tugtar cúnamh i dtaobh eolas agus rochtain ar fhoinsí maoinithe, cúrsaí/oiliúint, cúnamh le foirmeacha iarratais, bolscaireacht, s.rl.

Buailéann Bainisteoir an Chomharchumainn le coistí agus grúpaí pobail an cheantair i gcaitheamh na bliana chun dul chun cinn chlár forbartha na heagraíochta a phlé agus chun an chéad chlár forbartha eile a phlé leis na grúpaí ar leith agus aontú ar thacaíocht dá chéile. Pléann baill an Chomharchumainn clár oibre na bliana le teacht lena gcuid coistí féin chun a gcuid tuairimí siúd a fháil, le deis a thabhairt dóibh ionchur a bheith acu ar an méid a chuirtear ar an gclár oibre don bhliain le teacht. Déantar iarracht díriú ach go háirithe ar na heasnamh agus na riachtanais atá sa phobal áitiúil ó thaobh na Gaeilge, turasóireachta, fiontraíochta, seirbhísí sóisialta agus cúrsaí oideachais/oiliúna. Seo a leanas éachtaint achomair ar chlár oibre an Chomharchumainn, leagtha amach de réir 5 phríomh-réimse oibre:

Buanú agus Forbairt na Gaeilge mar Theanga Pobail - Déantar iarracht ciorcail chomhrá agus ranganna Gaeilge (ar struchtúr TEG) a eagrú bunaithe ar an éileamh ar a leithéid go háitiúil; Iarracht ghníomhach á dhéanamh an Ghaeilge a chur chun cinn i measc na ngrúpaí tuismitheoirí agus lapadán i gceantar Mhúscraí; Teagmháil leanúnach le páirtithe leasmhara an cheantair (coistí agus cumainn ach go háirithe) chun cúnamh a thabhairt dóibh polasaí teanga a chur i gcrích.

Plean Teanga Mhúscraí

Caibidil 2 – Sonraí na Ceanneagraíochta

Forbairt na Turasóireachta Cultúrtha agus Pobail – Eagraítear imeachtaí éagsúla go háitiúil chun an pobal áitiúil a thabhairt le chéile ar bhonn sóisialta, m.sh. tráth na gceist, imeachtaí Oíche Chultúir, Picnic na Bealtaine do theaghlaigh s.rl.; Tugtar tacaíocht pé slí gur féidir do choistí áitiúla ag reáchtáil féilte éagsúla sa cheantar, m.sh. Féile Sheáin Uí Shíocháin i gCill na Martra, Éigse Dhiarmuid Uí Shúilleabháin i gCúil Aodha/Baile Mhúirne, Taispeántas Talmhaíochta Baile Mhúirne/Cúil Aodha s.rl.

Soláthar Seirbhísí Sóisialta don Phobal – Tugtar tacaíocht leanúnach do na scéimeanna fostaíochta sa cheantar trí dheontais a lorg, cúrsaí a reáchtáil, folúntais a fhógairt, tuairisciú don phobal maidir le dul chun cinn, agus obair riaracháin; Tá an Comharchumann freagrach as riaradh na Scéime Sóisialta Tuaithe i Múscraí; Reáchtálar imeachtaí éagsúla dírithe ar an oideachas aosach, m.sh. ócáid náisiúnta Féile Foghlama Fadsaoil.

Forbairt na Fiontraíochta agus na Fostaíochta – Déantar iarracht ghníomhaíoch aon chláir fhiontraíochta a bhfuil éileamh orthu go háitiúil a chur ar fáil go háitiúil, i gcomhar le hÚdarás na Gaeltachta, Comhpháirtíocht Forbartha Cheantar Dheisceart agus Oirthear Chorcaí (SECAD) agus an Rubicon Centre CIT, m.sh. PINC/Cumas - clár fiontraíochta do mhná i 2016/17.

Soláthar Cúrsaí Oideachais agus Oiliúna don phobal – Déantar iarracht i gcónaí aon chúrsaí oideachais agus oiliúna atá de dhíth ar an bpobal áitiúil a chur ar fáil, m.sh. HACCP, Pas Sábháilte, Garchabhair s.rl.

2.2 Coiste an Chomharchumainn

Tagann Coiste an Chomharchumainn le chéile le haghaidh cruinnithe míosúla, de ghnáth an chéad Mháirt den mhí in ionaid éagsúla sa cheantar áitiúil. Tá sé aontaithe i mBunreacht an Chomharchumainn go mbeadh íosmhéid de sheachtar mball ar Choiste an Chomharchumainn i gcónaí agus go mbeadh gach duine de na baill úd ionadaíoch ar choistí deonacha áitiúla eile sa cheantar (coistí forbartha, cumainn peile, coistí bailte slachtmhara s.rl.).

Seo a leanas Coiste an Chomharchumainn faoi láthair (Iúil 2017):

Cathaoirleach:	Diarmuid Ó hÉalaithe (Cúil Aodha)
Leasathaoirleach:	Eilís Ní Shúilleabháin (Cúil Aodha / Baile Mhúirne)
Cisteoir:	Seán Ó Cuill (Cill na Martra/Cúil Aodha)
Rúnaí:	Colmán Ó Ceallaigh (Cúil Aodha)
Leas-Rúnaí:	Gearóid Ó hÉalaithe (Cill na Martra)
Baill eile:	Gearóid Mac Suibhne (Cill na Martra)
	Diarmuid Ó Cuill (Cúil Aodha)
	Seosamh Ó Lorcáin (Béal Átha'n Ghaorthaidh)
	Tomás Ó hAodha (Baile Mhúirne/Baile Mhic Íre)
	Micheál Ó Ceallacháin (Scéim Shóisialta Tuaithe Mhúscraí)

2.3 An tIarratas

Go luath in 2015, tar éis a ainmníodh Múscraí mar cheann den 26 Limistéar Pleanála Teanga, thug Údarás na Gaeltachta cuireadh d'eagraíochtaí agus do ghrúpaí pobail sa Limistéar Pleanála Teanga iarratas a dhéanamh le bheith roghnaithe mar Cheanneagraíocht pleanála

Plean Teanga Mhúscraí

Caibidil 2 – Sonraí na Ceanneagraíochta

teanga freagrach as plean teanga a ullmhú agus a chur i bhfeidhm sa limistéar. Tugadh le fios go mbeadh suas le 2 bhliain ag an gCeanneagraíocht plean teanga a ullmhú agus 7 mbliana ina dhiaidh sin chun an plean teanga a chur i bhfeidhm. Léiríodh nach mór go mbeadh an Ceanneagraíocht a cheapfaí ionadaíoch don phobal, d'eagraíochtaí pobail, do choistí agus do chumainn dheonacha agus teanga, agus é mar aidhm acu cur le húsáid na Gaeilge sa limistéar ábhartha.

Phléigh Coiste an Chomharchumainn scéal na pleanála teanga ag cruinniú coiste míosúil agus, i bhfianaise ról na Gaeilge mar chuid lárnach de réimse oibre an Chomharchumainn, aontaíodh d'aonghuth go dtabharfaí faoin bpróiseas iarratais le bheith roghnaithe chun plean teanga a ullmhú do Limistéar Pleanála Teanga Mhúscraí faoi Acht na Gaeltachta 2012.

Thosaigh an Comharchumann i mbun oibre ar an iarratas gan mhoill. Tuigeadh láithreach go mbeadh sé ríthábhachtach go mbeadh an pobal áitiúil lárnach in ullmhú an phlean teanga agus dá réir sin chuathas i muinín grúpaí agus eagraíochtaí pobail éagsúla chun a dtacaíocht siúd a fháil d'iarratas an Chomharchumainn a bheith roghnaithe mar Ceanneagraíocht. Fuarthas aiseolas thar a bheith dearfach ó na grúpaí agus eagraíochtaí sin ar fad, agus mar chuid den iarratas a cuireadh faoi bhráid Údarás na Gaeltachta ar an 15ú Aibreán 2015 cuimsíodh iliomad litreacha tacaíochta ag tacú le hiarratas an Chomharchumainn.

Seo a leanas liosta na ndreamanna éagsúla a sholáthair litreacha tacaíochta don Chomharchumann agus a cuireadh faoi bhráid an Údaráis mar chuid d'iarratas an Chomharchumainn le bheith roghnaithe mar Ceanneagraíocht:

- Coiste Forbartha Bhéal Átha'n Ghaorthaidh;
- Coiste Forbartha Chill na Martra;
- Coiste Tithíochta agus Forbairt an tSuláin Teoranta;
- Coláiste Ghobnatan, Baile Mhúirne;
- Coláiste na Mumhan, Béal Átha'n Ghaorthaidh;
- Comhaltas Cosanta Chúil Aodha;
- Comhar Naíonraí na Gaeltachta (thar ceann naíonraí an cheantair);
- Cumann Peile Béal Átha'n Ghaorthaidh;
- Cumann Peile Cill na Martra;
- Cumann Peile Naomh Abán, Baile Mhúirne;
- Gael Linn (thar ceann Coláiste Gael Linn Bhaile Mhúirne);
- Imbolc;
- Ionad Cultúrtha an Dochtúir Ó Loingsigh;
- Óige na Gaeltachta;
- Scoil Abán Naofa, Baile Mhúirne;
- Scoil Chúil Aodha-Barr d'Inse;
- Scoil Lachtaín Naofa, Cill na Martra;
- Scoil Mhuire, Béal Átha'n Ghaorthaidh;
- Scoil Naomh Fhionnbarra, Béal Átha'n Ghaorthaidh;
- Spraioi na Laoi (Coiste Tithíochta Uíbh Laoghair), Béal Átha'n Ghaorthaidh.

Plean Teanga Mhúscraí

Caibidil 2 – Sonraí na Ceanneagraíochta

I mí Iúil 2015 ainmníodh Comharchumann Forbartha Mhúscraí Teoranta mar an Ceanneagraíocht freagrach as plean teanga a chur i gcrích i Limistéar Pleanála Teanga Mhúscraí. Síníodh comhaontú le hÚdarás na Gaeltachta ar an 15ú Iúil 2015 agus ceadáíodh soláthar maoinithe €35,000 chun tacú leis an gComharchumann tabhairt faoi chostais ullmhúcháin an phlean teanga do Limistéar Pleanála Teanga Mhúscraí.

2.4 Meitheal Pleanála Teanga Mhúscraí

Go gairid tar éis a ainmníodh Comharchumann Forbartha Mhúscraí mar Ceanneagraíocht na pleanála teanga i Limistéar Pleanála Teanga Mhúscraí tháinig Coiste an Chomharchumainn le chéile chun an cur chuige is oiriúnaí don cheantar áitiúil a phlé.

Thug an Comharchumann cuireadh do ghrúpaí pobail, coistí agus scoileanna Mhúscraí freastal ar sheisiún eolais faoin bpleanáil teanga ar an 13ú Deireadh Fómhair 2015. Thug Julia May Uí Chríodáin, Bainisteoir an Chomharchumainn, agus Rachel Ní Riada, thar ceann Údarás na Gaeltachta, cur i láthair faoin bpleanáil teanga ar an oíche. Ag eascairt as an gcruinniú sin bunaíodh Meitheal Pleanála Teanga Mhúscraí chun togra na pleanála teanga go háitiúil a riaradh agus a bhrú chun cinn. Tá ionadaithe ar an meitheal sin ó shráidbhailte Mhúscraí agus táthar ag obair go díograiseach ó shin i leith chun plean teanga iomchuí a chur i gcrích do Limistéar Pleanála Teanga Mhúscraí i gcomhar agus i gcomhairle leis an bpobal áitiúil.

Seo a leanas baill Mheitheal Pleanála Teanga Mhúscraí:

Donnchadh Ó hAodha, Cathaoirleach - Rugadh agus tógadh Donnchadh i gcathair Chorcaí ach tá cónaí air le fada an lá anois i gCúil Aodha. Tá sé ina Chathaoirleach ar Bhord na Gaeilge i gColáiste na hOllscoile Corcaigh, chaith sé seal ina Uachtarán ar Chonradh na Gaeilge (2011-2014), bhí sé ina Bhainisteoir ar Áras na Mac Léinn (UCC) ar feadh tamall de bhlianta agus bhí sé ina Uachtarán ar Oireachtas na Gaeilge tráth chomh maith. I measc a chuid cáilíochtaí tá Baitsiléir Ealaíon, Ard-Diplóna san Oideachas, Céim B.C.L. agus Céim Mháistir (*honoris causa*).

Diarmuid Ó hÉalaithe - Is ó Chúil Aodha é Diarmuid. Tá sé ina Chathaoirleach ar Chomhaltas Cosanta Gaeltacht Chúil Aodha, ina Chathaoirleach ar Chomharchumann Forbartha Mhúscraí agus ina bhall rí-ghníomhach de phobal Chúil Aodha/Baile Mhúirne le tacaíocht á thabhairt i gcónaí dá leithéidí Coiste Bailte Slachtmhara Chúil Aodha i measc go leor eile nach iad.

Breandán Ó Lionáird - Is ó Ghort na Scairte i mBaile Mhúirne é Breandán. Tá ocht mbliana déag caite aige ina Phríomhoide ar Choláiste Ghobnatan, Baile Mhúirne agus tá sé ina Rúnaí ar Choiste Ionad Cultúrtha an Dochtúir Ó Loingsigh, Baile Mhúirne chomh maith.

Domhnall Ó Loingsigh –Saolaíodh Domhnall i nDoire na Sagart, Baile Mhúirne. Bhain sé amach oiliúint mar mhúinteoir bunscoile i gColáiste Phádraig agus chaith formhór dá shaol ag múineadh i gColáiste Mhic Aogáin, Maigh Chromtha. Tá sé ina bhall gníomhach de Chonradh na Gaeilge ó na seachtóidí agus ina Chathaoirleach ar chraobh Bhaile Mhúirne faoi láthair.

Plean Teanga Mhúscraí

Caibidil 2 – Sonraí na Ceanneagraíochta

Siobhán Ní Loingsigh – Is ó Ré na nDoirí í Siobhán. Is múinteoir meánscoile í i Scoil Ghramadaí Dhroichead na Bandan, ag múineadh Gaeilge agus Béarla. I measc a cuid cáilíochtaí tá Baitsiléir Ealaíon sa Ghaeilge agus Béarla, Ard-Diplóma sa Mhúinteoireacht, Diplóma Iarchéime sa Cheannaireacht Oideachais, agus tá sí ag tabhairt faoi Céim Mháistir san Oideachas faoi láthair. Tá sí ina Rúnaí ar Choiste Forbartha Réidh na nDoirí chomh maith.

Emma Ní Chéilleachair – Is ó Bhéal Átha'n Ghaorthaidh í Emma. Is múinteoir bunscoile í ag múineadh i Scoil Náisiúnta Chill Mhathnáin, An Eatharla agus teagascóir cáilithe ióga í chomh maith. Tá an-spéis ag Emma i gcur chun cinn na Gaeilge agus bíonn sí ag múineadh Gaeilge i gColáiste na Mumhan i rith an tsamhraidh. Tá sí ina ball gníomhach de Choiste Forbartha Béal Átha'n Ghaorthaidh.

Julia May Uí Chríodáin – Tá Julia May ionadaíoch ar an Meitheal Pleanála Teanga thar cheann Chomharchumann Forbartha Mhúscraí. Is ó Bhéal Átha'n Ghaorthaidh ó dhúchas í agus tá sí ina Bainisteoir ar an gComharchumann ó Márta 2015. Bhain sí amach Baitsiléir Ealaíon sa Ghaeilge agus Léann Dúchais ó Choláiste na hOllscoile, Corcaigh in 2005 agus Céim Mháistir sa Nua-Ghaeilge on insitiúid chéanna in 2006.

Rachel Ní Riada (Údarás na Gaeltachta) – Is ó Chúil Aodha í Rachel. Tá sí ina Feidhmeannach Teanga agus Chultúir le hÚdarás na Gaeltachta. Tá Máistreacht Eolaíochta sa bhFiontraíocht Shóisialta (UCC) agus Diplóma sa Phleanáil Teanga (NUIG) aici. Tá Rachel rí-ghníomhach i gcur chun cinn na Gaeilge go háitiúil le fada an lá agus i measc na gcoistí go bhfuil sí gafa leo áirítear Coiste Litríochta Mhúscraí, Coiste Éigse Dhiarmuid Uí Shúilleabháin, Comhaltas Cosanta Ghaeltacht Chúil Aodha, Coiste Cairde Mhúscraí san Eoraip, Slí Gaeltacht Mhúscraí agus a thuilleadh eile nach iad.

Samhlaítear, nuair a bheidh Plean Teanga Mhúscraí á chur i bhfeidhm, go mbeidh ról lárnach ag an Meitheal Pleanála Teanga agus táthar ag moladh dá réir go bhforbródh agus go múnlóidh an Mheitheal go Fóram Pleanála Teanga Mhúscraí, agus go meallfar isteach tuilleadh bail ar bhonn leanúnach.

2.5 Rosaí Nic Chárthaigh – Comhordaitheoir Pleanála Teanga

Is ó Bhaile Mhic Íre ó dhúchas í Rosaí. Tar éis di Céim Bhaitisléara sa Léann Eorpach agus Gaeilge a bhaint amach in Ollscoil Luimnigh lean Rosaí uirthi ag obair leis an nGaeilge agus trí mheán na Gaeilge ó shin. Chuaigh sí i mbun oibre mar Oifigeach Óige le hÚdarás na Gaeltachta i mBaile Mhic Íre ar feadh dhá bhliain agus ina dhiaidh sin chaith sí cúig bliana déag ag obair san earnáil teilifíse agus scannánaíochta. Tá sí ina Rúnaí ar Chumann Bheachairí Mhúscraí agus ina bhall de Choiste Dúlra & Dúchas Bhaile Bhúirne.

Thosnaigh Rosaí ag obair mar Chomhordaitheoir Pleanála Teanga le Meitheal Pleanála Teanga Mhúscraí i mí Dheireadh Fómhair 2016. Tá neart ama caite aici ag dul i muinín an phobail áitiúil chun a dtuairimí siúd i leith na Gaeilge agus todhcháí na teanga a bhailiú agus chun comhordú a dhéanamh ar Phlean Teanga Mhúscraí.

Plean Teanga Mhúscraí

Caibidil 2 – Sonraí na Ceanneagraíochta

2.6 An Dr. Tadhg Ó hIfearnáin – Comhairleoir Seachtrach

Tá an Dr. Tadhg Ó hIfearnáin ina léachtóir sinsearach le Gaeilge in Ollscoil Luimnigh. Tá seantaithí ag Tadhg a bheith ag plé leis an bpleanáil teanga agus le cúrsaí sochttheangeolaíochta na Gaeilge agus na bpobal Gaeltachta. Tá aithne mhaith aige ar cheantar Mhúscraí chomh maith, le roinnt staidéir déanta aige i gcaitheamh na mblianta ar staid na Gaeilge i Múscraí.

Tá neart tacaíochta agus comhairle tugtha ag Tadhg le réimsí éagsúla de Phlean Teanga Mhúscraí, go háirithe i dtaca leis na ceistneoirí éagsúla atá curtha i gcrích. Tá áthas ar Meitheal Pleanála Teanga Mhúscraí gur thug Tadhg agus a fhoireann in Ollscoil Luimnigh faoi scagadh agus cíoradh a dhéanamh ar na ceistneoirí éagsúla a cuireadh i gcrích go háitiúil mar chuid de phróiseas na pleanála teanga.